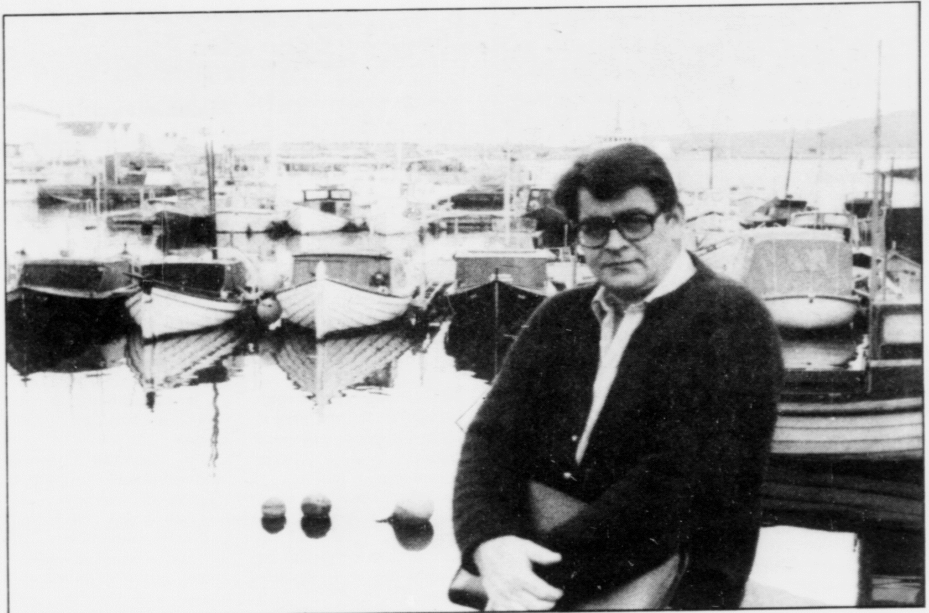

Atli Dam, formaður javnaðarflokksins:

Samgongu- klandur orsøkin til at samfelagið bert anir

Færri skulu hava meira og fleiri skulu hava minni. Samrøða við Atla Dam, formann í javnaðarflokkinum

1. partur

Orð og mynd: Jan Müller

Sosíalúrín hevur biðið Atla Dam, formann í tí størsta andstöðuflokkinum á tingi, Javnaðarflokkinum, um eina viðmerking til ta størstu figgjarlógina, sum nakrantíð er samtykt á Føroya Løgtingi.

Eingin stýring

Hann sigur m.a.:

— Henda figgjarlógin, sum helst verður omanfyri tær 1400 mill. kr. er eitt dømi um tað fyrilitarleysu stýring, sum hevur verið, síðani henda samgonga kom til.

Talan er um eitt ovurhonds stórt alment oysl. Tað kemst av tí, at tað ongastaðni er hildið aftur við almenna peningabruknum.

Tað er vert at leggja hetta til merkis, tí tað var jú henda samgongan, sum tosaði um at spara í øllum liðum samfelagsins.

Tað er vordið júst tað øvugta. Tí er tann bú-

skaparliga støðan eisini ógvuliga vandamikil, soleiðis sum hon litur út móti umheiminum.

Skattatrýstið

— Hvussu við skattatrýstinum?

— Tað er vaksíð hvørt ár hesi fyra árin við hálvum til heilum prosent. Tað kemur av, at ongar justeringar og reguleringar eru gjørdar, soleiðis sum ein sjálvandi skuldi gjørt, tá ið inflátióin flytur fólk longur upp í skattastigan.

At einki hevur verið gjørt í trý ár hevur so økt skattatrýstið frá 1980 til 1984 við 4-5%.

A sama hátt hava teir eisini økt tollin. Tað varð gjørt við eini sera forlornari grundgeving. At hetta var til at dekkja hall, sum hevði verið á tveimum figgjarlógum frammanundan. So var ætlanin, at tollhækkingarnar skuldu takast av aftur, men tað er ongantið hent.

Alt er brúkt

— Men inntekurnar eru jú vaksnar!

— Júst tí tollhækkingin ikki er tikin av aftur, eru inntekurnar ár um ár vaksnar so nógv meira enn mett — enn samgongan segði, at tær fóru at verða. Hesar meirinntøkur, sum eru uppá fleiri hundrad mill. kr., eru eisini brúktar.

Ein hevur brúkt so munandi meira enn ein metti skuldi brúkast, og ein hevur kravt so munandi meira av peningi, enn ein metti, skuldi brúkast.

Atli Dam nevnr sum dømi árið 1982-83 og sigur:

— Tá komu í landskassan 100 mill. kr. meira enn samgongan hevði mett. Samtiðis vóru eisini brúktar 50 mill. kr. meira enn mett varð.

Afturat hesum 50 mill. kr., eru brúktar sera stórar peningaupphæddir úr ymsum grunnum, sum ikki sýnast á figgjarlógini. Og samtiðis hava verið tikin stór lán.

Taka vit so seinasta figgjarar, sum endaði fyri

fáum døgum síðani, so komu har einar 125 mill. kr. meira inn, enn samgongan segði, hon fór at krevja inn. Men teir hava so eisini brúkt einar 80 mill. kr. meira, enn teir segdu seg vilja brúka.

Yvirskot!

So tá teir tosa um yvirskot, sum hava verið hesi árin, so er tað so sum so. Tað er í hvussu so er ikki yvirskot í mun til tað, sum teir segdu seg krevja inn. Tó er eitt lítið yvirskot í mun til tað, sum veruliga er kravt inn.

Viðari sigur Atli Dam, at seinasta figgjarar ber av. Tí umframt hesar 80 mill. kr. sum ovurnýtslan hevur verið í mun til figgjarlógina, so hava teir eisini brúkt sera nógv úr eykagrunninum hjá Ráfiskagrunninum — einar 37 mill. kr. — og harafturat hava teir brúkt tær stóru lántøkur, sum eru tiknar til landskassan og nógvar aðrar stovnar.

So at tosa um yvirskot, tað er at ryggbróta sannleikan.

— Men hetta samsvarar jú illa við tað samgongumenn siga, at teir hava húsast skilagott.

— Til tað má eg bert siga, at tað er eitt ógvuliga forlorið og forlogið prátt.

Syndabukkarnir

Viðari sigur Atli Dam, at henda samgongan hevur nýtt syndabukkar til at fjala og kamuflera út yvir ta stóru peningnýtsluna.

— Vit minnst frá søguni í 30-árunum, at ein ávisur maður valdi sær jøðarnar sum syndabukk og fekk fólk at gloyma tær misgerðir, sum stýrið fyrirtók sær. Ístaðin vendu fólk sær ímóti jøðunum, tí tey finga at vita, at her lá veruligi figgindin.

Henda samgongan hevur brúkt somu metodu. Teir valdu sær Skopunar havn og Trøllanes sum syndabukk. Hetta skuldi siga folki, at nú hevði eitt sparilandsstýrið tikið við. Nú skuldi skerast niður, almennarbeiði skuldu steðgast.

Men hvat hendi, spyr Atli Dam viðari!

Og svarar:

— Jú í veruleikanum er dupult so nógv brúkt aðrastaðni í samfelagnum. Tað mugu teir hava gjørt, tí allar tær meirinntøkur, sum eru innkomnar, tær eru pumpaðar út aftur kortini — tær eru veittar til ávisar bólkur í samfelagnum. Hetta sum vit ferð eftir ferð hava vist á undir heitinum »Vina- og kenningarpolitikk«.

Slanga niður í landskassan

— Hvat eru pengarnir tá nýttir til?

— Teir eru serliga oyðslaðir við tað, at tað hevur verið fritt slag hjá ávisum bólkum í samfelagnum at leggja eina slangu niður í landskassan.

Tað eru teir sokallaðu vinnulivsmenninir — vinirnir og kenningarnir, sum skulu sleppa at ganga í eini kápu, sum um tað var eitt liberalt vinnuliv fyri fullari figgjarligari ábyrgd fyri sínum gerðum.

Men tann ábyrgdin er jú

Framhald á síðu 8

Sukurmolar, te, putursukur, drýlur og grunningshøvd á Tvøroyri

Her á Tvøroyri er stór øking í søluni av sukurmol-um, t.e. putursukri, tilfar til drýlabaking og øðrum mediteringartilfari. Tá »Bláfossur« er inni (tá hann ikki fer til Grimsby) er gravgangur eftir tosk-

arhøvdum til ræsingar til grunningshøvd.

Snopprikkarnir og Upsalapætrarnir eru mangir í tali tí alt Tvøroyri rýkur sum ein grunningshøvdakróg, angurin av nýbakadum drýli liggur um øll

tún og tepottarnir hoyrast mjarra um allar geilar.

Snopprikkarnir og Upsalapætrarnir stuttleika sær óført, tí teirra homeriski látur hoyrist gella millum fjøllini. Eg haldi meg eisini hoyra gudarnar í

Olympos bóltar rúta av látri.

Eg fór mær í gjár gangandi — sakleysur sum eg var ein eingil við snjóhvítum einglaveingjum — eftir vegnum við einum sukurmolapacka í hondini. Eg motti onkrum Social-Demokratium sum gjørdist ógvuliga hugtungir av at eg skuldi ganga so skaftur á Tvøroyrar vegi á alljóssum degi. Ja — teir gjørdust so hugtungir at — ja eg skal siga tykkum at um tit ikki hava sæð ein vreiðan Social-Demokrat

á Tvøroyri — ja, so hava tit ongantið sæð ein veruliga vreiðan mann. Eg skal siga tykkum at tað er eitt olympiskt upplivsi. Tað visir seg, at teir eru so (altso Social-Demokratarnir á Tvøroyri) demokratiskir, at teimum dámar ikki sukurmolur. Teir eru so ógvuliga demokratiskir, at teir drekka ikki te, eta ikki sukurmolar, putursukur og drýl, grunningshøvd leska teir ikki.

Henda kvøldseta er nú komin at enda og mín gamli vinur ein av Upsala-

pætrum togar tær seinastu slintrarnar av grunningshøvdinum niður úr tanngarðinum og fær sær ein putursukurdrýlabita omaná meðan hann sigur: »Kanska fara vit hóast alt at sakna teir eitt sindur, tá teir ikki eru meir, tí tá verður ikki meir so stuttligt at búgva á Tvøroyri«.

27. mars 1984.

Oddmar við Silánna